

Arbetsmarknadsdepartementet
Enheten för integration och arbetet mot utanförskap

Minnesanteckningar från sakråd mellan civilsamhället och Arbetsmarknadsdepartementet den 4 juni 2024

Den 4 juni 2024 bjöd statssekreterare Erik Scheller in ett 30-tal civilsamhällesorganisationer till sakråd på temat *Preventiva och trygghetskapande åtgärder för att öka integrationen och minska utanförskapet, med fokus på unga*. Sakrådet ägde rum i Regeringskansliets lokaler i Stockholm.

Sakrådet syftade till att fånga upp den kunskap och erfarenhet om arbetet med integration och utanförskap som finns inom det civila samhället. Arbetsmarknadsdepartementet ansvarar för dialogen med det civila samhället inom integrationsområdet. Arbetet genomförs enligt en årscykel med återkommande möten planerade i samverkan mellan Regeringskansliet, det civila samhället och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Samrådet inleddes av statssekreterare Erik Scheller som beskrev hur regeringen vill minska utanförskapet och öka integrationen. Dessa frågor är prioriterade av regeringen och hela samhället behöver hjälpas åt. Civilsamhället har en viktig del i detta arbete.

I förberedelsearbetet av sakrådet deltog även Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD). Anders Lindell, kanslichef för NOD, presenterade därefter delar av NOD:s verksamhet och uppdrag.

Därefter presenterades den arbetsgrupp med företrädare för civilsamhället som varit med i planeringen av sakrådet.

Deltagarna fick sedan lyssna till Gulan Avci, regeringens nationella samordnare för arbetet mot utanförskap, som berättade om sitt uppdrag.

Nilla Helgesson, VD på Skyddsvärnet, berättade därefter om Skyddsvärnets verksamhet och aktuella uppdrag.

Efter presentationerna ägde gruppdiskussioner rum och deltagarna fick diskutera och dela kunskaper och erfarenheter utifrån frågeställningar som tagits fram i dialog med företrädare för civilsamhället:

Fråga 1: Vilka är civilsamhällets viktigaste lärdomar när det kommer till att skapa förtroende hos unga i utanförskapsområden?

- Finns det metoder som används av civilsamhället som också kan användas av det offentliga? Vilka arbetsätt som används av det offentliga tycker civilsamhället fungerar?
- Hur skapas störst ändamålsenlig effekt genom samverkan mellan civilsamhället och det offentliga?

Fråga 2: Hur kan man förenkla möjligheterna för unga i utanförskap att få en sysselsättning och minska risken för kriminalitet?

- Vilka goda exempel på insatser finns som minskar risken för att unga i utanförskapsområden dras in i kriminalitet, och som i stället främjar sysselsättning?
- Vilka komponenter behövs för att nå unga längst ifrån sysselsättning i utanförskapsområden?

Under gruppdiskussionerna lyftes bl.a.:

- Viken av långsiktighet och stabilitet över tid i arbetet mot utanförskap (inkl. finansiering). Korta projekt tenderar att ge kortsiktiga resultat.
- I flera grupper diskuterades att det offentliga dragit sig tillbaka från utsatta områden, vilket bidragit till en förtroendekris. Det offentliga borde därför öka sin närvaro och tillgänglighet och arbeta mer långsiktigt och förtroendeskapande i dessa områden.
- Det offentliga behöver samarbeta med lokala krafter, föreningar och organisationer, som redan har ett stort förtroende.

- Det civila samhället kan vara en brygga mellan det offentliga och unga. Civilsamhället kan agera plattform där polisen, fältarbetare och socialtjänst bjuds in till forum som är trygga för unga och där de kan ställa frågor i en avslappnad miljö. Arbetet bör utgå ifrån relationer där tilliten redan finns. Exempelvis nämns träffar där en organisation bjöd på middag och även polisen deltog.
- Det är viktigt både för tilliten och sysselsättningen att det finns mötesplatser och att fler verksamheter etableras (service, skola, bibliotek, idrottsföreningar, socialtjänst, näringsliv).
- Flera organisationer lyfte vikten av att involvera unga från utanförskapsområden i beslut som berör dem, samt att tillvarata det engagemang som redan finns. Inte bara de mest aktiva unga bör involveras, utan även oorganiserade unga.
- Flera organisationer vill att det offentliga involverar det civila samhället innan statliga strategier och arbetsplaner är utarbetade, snarare än när allt är färdigställt.
- Det offentliga behöver ta efter civilsamhället när det gäller flexibilitet.
- Att förenkla processer för unga skapar förtroende, att exempelvis få in ungdomar snabbt i arbete. Det behövs en atmosfär där ungdomar upplever att de blir lyssnade på.
- Det finns en oro för konsekvenserna av att statsbidraget till organisationer bildade på etnisk grund har avvecklats. Dessa organisationer fungerar som brygga mellan grupper i utanförskap och majoritetssamhället. Även studieförbundens neddragning lyftes.
- Det skulle behövas en plattform för samverkan inom det civila samhället.
- Flera organisationer har länge arbetat förtroendeskapande i utanförskapsområden. Problemet är dåliga förutsättningar att bedriva verksamhet, ex. bristen på tillgängliga lokaler. Ett förslag är att låta organisationer nyttja skollokaler som står tomma kvällstid.
- Det behövs stöd till arbetsgivare för att våga/vilja anställa personer från områden där utanförskapet är stort.
- Viktigt att redan i förskolan bygga förtroende och arbeta förebyggande. Samhället behöver rikta sig till föräldrar med samhällsinformation och jobba med hela familjen.
- Föräldrar har ofta olika syn på uppfostran och integration. Det finns en skillnad mellan flickor och pojkar, där pojkar oftare hamnar i utanförskap. En del flickor väljer studier för att komma ifrån

familjens krav. Många av de som börjat studera bildar egna studentföreningar och fungerar som förebilder. Dessa personer vägleder andra ungdomar vilket skapar tillit och bygger relationer.

- Det behövs mer medborgar- och livskunskap i skolan.
- Det finns en bild av att utanförskap eskalerar mellan generationer, att vissa unga upplever ett större utanförskap än sina föräldrar.
- Betydelsen av terminologi lyftes – det är viktigt att tänka på hur det offentliga formulerar sig, men även generellt när olika aktörer talar till/om varandra. Det behövs en terminologi som gör budskapen tillgängliga för unga, och ett inifrån-perspektiv: Unga vill inte bli inkluderade, de vill leda sin utveckling.
- En ensidigt negativ bild av utsatta områden sprids. Huvudorsaken till problematiken i dessa områden är strukturella orättvisor, gängkriminaliteten beskrivs som en konsekvens. Det finns många andra risker såsom fysisk och psykisk ohälsa, ej nyttjad potential mm.
- Arbetsförmedlingen upplevs som en bra aktör för att sammanställa och sprida kunskap - de borde få ett större mandat i ungdomsfrågan.
- Att öka det ideella engagemanget hos unga är ett sätt att jobba med integration.
- Det finns en motstridighet i att det offentliga lyfter fram att civilsamhället ska jobba evidensbaserat då de flesta verksamheter finansieras med kortsiktiga projekt.
- Pappagrupsverksamhet bidrar till bättre relationer, självkänedom och mående. Frånvarande pappor och brist på manliga förebilder är en gemensam faktor hos ungdomar som fastnat i kriminalitet. Vissa män känner sig ensamma i sitt föräldraskap.
- Viktigt med positiva förebilder (representation) som unga kan relatera till.
- Unga behöver få möta en bredd av personer som kan inspirera. Det behövs fler exempel på möjliga vägar i livet, inte endast de akademiska. Skolan fokuserar endast på utbildning, det skulle behövas en bredare vägledning för dem som haft svårigheter i skolan.
- Integration och inkludering är en tvåvägsprocess. Största utmaningen är diskriminering på arbetsmarknaden.
- Barn som bor i utsatta områden har inte ett kontaktnät för att få arbete. Praktiska tips om CV-skrivning, jobbansökningar etc. är viktigt för att de ska få en anställning. Även mentorsprogram kan fylla en viktig funktion. Känslor av hopplöshet behöver motverkas.

- Flera organisationer lyfter vikten av att näringslivet är med och bidrar genom att anställa unga eller erbjuda praktikplatser som ger erfarenhet och leder till jobb. Även lokala egenföretagare behöver vara delaktiga. Det offentliga behöver samverka med näringslivet.
- Ungdomar som lämnar kriminalitet har svårt att få jobb då kraven för att få ett jobb kan vara ett fläckfritt brottsregister.
- Insatser som påbörjas när de unga är myndiga kommer för sent. Ett sommar- eller extrajobb i 14-årsåldern gör större skillnad än insatser för en arbetslös 19-åring.
- Om det finns tidiga tecken på riskfaktorer hos unga behöver friskfaktorer kopplas in. Barn och unga behöver få känna sig bra på något, exempelvis en sport eller annan aktivitet, om det finns svårigheter i skolan.
- Meningsfulla och strukturerade fritidsaktiviteter är också viktigt, ex idrott och läsläsning.

Efter gruppdiskussionerna lyfte varje grupp sina viktigaste medskick i plenum.

Samrådet summerades och avslutades av statssekreterare Erik Scheller.